

Obsah:

Promluva v basilice Zvěstování v Nazaretě 5. ledna 1964 <i>Papež Pavel VI.</i>	1
Apoštolát laiků podle dokumentů Druhého vatikánského koncilu a po něm <i>Pavlna Čančarová.</i>	8
Mešní pobožnosti jako inspirace k větší soustředěnosti při mši (3. část) <i>P. Gorazd Cetkovský, O. Carm.</i>	11
Největší pokušení svaté Terezie <i>P. Pierre-Marie od Kříže, OCD</i>	17

Promluva v basilice Zvěstování v Nazaretě 5. ledna 1964

Papež Pavel VI.

Před padesáti lety 4.-6. ledna 1964 podnikl papež Pavel VI. první novodobou papežskou cestu - pouť do Svaté země. (Podle historiků posledním papežem před ním, který opustil italskou půdu, byl Pius VII. v roce 1814, když jej Napoleon donutil vycestovat do Fontanebleu u Paříže.)

Pouť Pavla VI. vzbudila tehdy veliký rozruch - nejen proto, že ji papež oznámil pouhý měsíc před jejím konáním. Jednalo se o první pouť papeže do Svaté země, Pavel VI. se při ní v Jeruzalémě setkal s konstantinopolským patriarchou Athenagorase, s nímž pak v roce 1965 odvolali vzájemnou exkomunikaci, kterou vyslovili jejich předchůdci před devíti stoletími.

Osobitým dokladem toho, jak silný ohlas pouť vyvolala, je i knížka Apoštolský poutník, kterou o této pouti napsal P. František Hobizal a jež u nás vyšla v roce 1992. Hned v čase pouti si P. František zapisoval dostupné informace a shromažďoval výstřižky z tisku. V roce 1983 pak během tří týdnů napsal svou knížku. Vydání se dočkala až po devíti letech, po změně politických poměrů u nás. 5. ledna letošního roku zveřejnil papež František svůj záměr vykonat ve dnech 24. až 26. května 2014 pouť do Svaté země, při níž by chtěl především připomenout historické setkání papeže Pavla VI. a patriarchy Atenagora. Proto součástí papežovy cesty má být ekumenické setkání s konstantinopolským patriarchou Bartolomějem a se všemi jeruzalémskými představiteli křesťanských

církvi v Jeruzalémě u Svatého hrobu. Papež František svou cestu označil za „modlitební pouť“ a poprosil všechny o modlitby za tuto pouť. Jako připomínku pouti Pavla VI. do Svaté země přinášíme překlad krásné meditace, kterou pronesl v basilice Zvěstování Panně Marii v Nazaretě v neděli 5. ledna 1964.¹

Kostel na hoře Blahoslavenství. Podle tradice zde Pán Ježíš pronesl horskou řeč (Mat 5-7) a vyvolil si dvanáct apoštolů (Lk 6,12-16)

Synovské vyznání úcty Panně Marii, Matce Boží a Matce nás všech

Zde v Nazaretě naše mysl zamíří nejprve k přesvaté Panně Marii:

- abychom jí prokázali svou synovskou úctu a oddanost,
- abychom tuto oddanost posílili tak, že bude opravdová, hluboká a jedinečná, v souladu s Božím plánem: (vždyť Maria) je Plná milosti, Neposkvrněná, ustavičná Panna, Matka Krista a tím je Matka Boží i Matka naše, žena, přijatá do nebe, šťastná Královna, vzor církve a naše naděje.

Poté Marii svěříme svůj pokorný synovský záměr snažit se stále ji ctít a oslavovat se obzvláštní úctou. S úctou, která nám pomůže poznávat velké věci, jež na Marii učinil Pán. Se zvláštní zbožností, roznécující naše nejzbožnější, nejčistší, nejlidštější, nejosobnější a nejdůvěrnější city. S úctou, která před celým světem vysoko vyzdvihne vzor lidské dokonalosti a důvěry v ni.

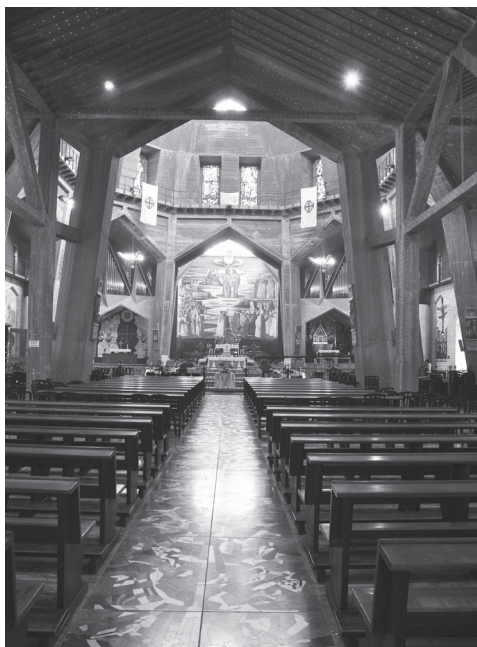
1 Vložené nadpisy s výjimkou prvního nejsou původní, ale připojili jsme je k textu při překladu do češtiny.

A následně, když chceme uctít její dobrotu a moc její lásky a její přímlyvy, předložíme Marii své prosby za vše, co nám nejvíce leží na srdci:

- prosby za to, aby nám v duši uchovala upřímnou oddanost vůči ní;
- prosby o to, abychom se poznáním, touhou, důvěrou a úsilím přiblížili čistotě ducha i těla, čistotě citů a slov, umění a lásky; té čistotě, kterou dnešní svět umí jen urážet a zlehčovat; té čistotě, k níž Ježíš Kristus váže jeden ze svých příslibů, jedno z blahoslavenství – příslib zářivého patření na Boha;
- prosba o to, abychom tudíž byli přivedeni jí, Naší Paní, paní tohoto domu, i jejím mužem, laskavým a pevným Josefem, do důvěrné blízkosti Krista, jejího lidského a božského Syna Ježíše.

Oltář v kostele Blahoslavenství

Pohled nazaretskou bazilikou

Nazaret je nám školou

Nazaretský dům je školou, v níž začínáme rozumět Kristovu životu: je tudíž školou evangelia. Zde se totiž učíme vidět, poslouchat, rozjímat a do hloubky pronikat, jak velická a tajemná síla je ukryta v tomto velmi prostém, velmi pokorném a velmi krásném zjevení Božího Syna. A snad se ho poněmhu učíme i napodobovat.

Zde si vskutku osvojujeme způsob a cestu, jak snadno poznat, kdo je Kristus. Zde obzvláště chápeme, jak velice musí být předmětem našeho zájmu to, co souvisí s jeho přebýváním mezi námi a co je jakoby vymezuje: totiž místa, doba, zvyky, řeč, posvátné obřady a vůbec vše, čeho Ježíš použil k tomu, aby se stal světu zjevným.

To všechno zde hovoří, vše něco znamená. Vše (tu) má dvojí smysl: jednak smysl vnější, který lze z evangelijních scén vnímat bezprostředně (našimi) smysly a schopností poznávat. Ten vnímají ti, kdo se dívají zvnějšku, kdo jen studují a posuzují filologickou a historickou podobu svatých knih. Bible sama jej nazývá „litera“.

Toto studium je důležité a nezbytné, a přece ten, kdo u něj utkví, zůstává v temnotě. Ono (totiž) dokáže i klamat a svádět k pýše na vědomosti, pokud člověk na to, co se mu v evangeliu jeví, nehlédí čistým okem, s pokorou ducha, s dobrým úmyslem a s vnitřní modlitbou.

To vnější v evangeliu svůj vnitřní obsah, čili zjevení pravdy, skutečnosti, kterou zároveň předkládá i tají, totiž sděluje pouze těm, kdo se vystaví paprsku světla. Paprsku, vycházejícímu z přímosti ducha, čili mysli a srdce – což je subjektivní a přirozená podmínka, o níž by měl každý v sobě pečovat – a zároveň vycházejícímu z nepostižitelného, svobodného a nezaslouženého proudu milosti, která díky tajemství (Božího) milosrdenství, jež řídí osudy lidstva, (člověku) nikdy nechybí – alespoň v určený čas a v určité podobě. Ne, nechýbí žádnému člověku dobré vůle. V tomto spočívá „duch“.

Zde zajisté, v této škole, chápeme, proč je třeba zachovávat duchovní kázeň, přeje-li si někdo řídit se učením evangelia a být Kristovým učedníkem.

Ó, jak rádi bychom se vrátili do svého (nejútlejšího) dětství a znovu se svěřili této pokorné a přece tak vznešené nazaretské škole! Jak mocně bychom si přáli moci v blízkosti Panny Marie obnovit své snažení o pravou životní moudrost a pronikat do božských pravd!

Avšak usedli jsme tu jenom jako poutníci a jsme nuceni vzdát se své touhy pokračovat zde v onom nikdy nekončícím vzdělávání se v porozumění evangeliu. Přece však neodejdeme, aniž bychom si ve spěchu a jako by pokradmu odnesli z nazaretského sídla alespoň stručná ponaučení.

Především učí tento dům mlčení. Kéž by v nás znovu ožila nejvyšší úcta k mlčení: vždyt je obdivuhodným a potřebným stavem mysli právě pro překotný a bouřlivý život v naší době, kdy na nás útočí tolíkerý křik, povykování a vřava!

Ach, ty nazaretské ticho, nauč nás usebranosti a vnitřnímu životu, stále připravenosti k naslouchání dobrým vnuknutím a návodům pravých učitelů! Nauč nás, jak potřebné a cenné jsou příprava, učení, meditace, osobní a vnitřní životní pořádek a modlitba, kterou ve skrytu vidí jen Bůh!

Mímoto tu poznáváme, jak důležitý je domov, rodinný život. Kéž nás Nazaret učí, co je rodina, jaké má být její společenství v lásce, jak velká je její strohá a prostá krása, jak posvátný a nedotknutelný je její ráz! Naučme se odtud z Nazareta, jak sladká a nenahraditelná je výchova v rodině. Nechme se po- učit, jaké obrovské poslání rodina přirozeně má ve společenském řádu.

A ještě se tu učíme práci. Ty nazaretské sídlo, domove „tesařova syna“, jak rádi bychom (právě) zde pochopili a vyzvedli sice přísný, leč na vykoupení se podílejší zákon lidského úsilí a námahy! Právě zde bychom chtěli obnovit vědomí o důstojnosti práce a připomenout, že práce nemůže mít cíl sama v sobě. Měla by být činností svobodnou a ušlechtilou, ale to – více než z její ekonomické výnosnosti – pramení z hodnot, které má za svůj cíl. Na závěr bychom chtěli právě z toho místa pozdravit všechny pracující na celém světě a ukázat jim jejich veliký vzor, jejich Božského bratra, proroka všech jejich spravedlivých požadavků – Krista, našeho Pána.

Slyšíme ozvěnu Kristových slov

Tak tedy ať se naše mysl vzdálí z Nazareta a ať se ubírá dál těmito galilejskými horami, které poskytly přírodní prostředí i okrasu hlasu našeho Mistra a Pána. Chybí (nám) čas a dostatek sil k tomu, abychom nyní v této chvíli znova stvrdili jeho božské poselství určené celému světu.

*Bazilika Zvěstování Panně Marii v Nazaretě.
Jak napsal ve svém poselství k Vánocům roku 1963,
Pavel VI. svou pouť na místa spjatá s Ježíšovým živo-
tem pojímal jako svědectví: vyznání své víry v Krista
a své lásky k němu.*

Avšak nevzdáme se toho, abychom pohlédli k nedaleké hoře Blahoslavenství, která jsou shrnutím a vrcholem evangelijního kázání, a abychom se snažili slyšet ozvěnu onoho kázání, která se line touto tajemnou atmosférou a doléhá až k nám.

Jde o hlas Krista, který vyhlašuje Nový zákon, onen nový zákon, jenž zahrnuje a přesahuje zákon Starý a přivádí lidské jednání k vrcholu dokonalosti. Důležitým motivem v jednání člověka bývá (nějaké) tíhnutí, které ovlivňuje (to, jak člověk užívá svou) svobodu. Ve Starém zákoně platil zákon strachu. V praktickém životě každé doby – i naší – pak (vládne) instinkt a zájem. U Krista, kterého Otec z lásky daroval světu, platí zákon lásky. On sám nás učil poslouchat z lásky; a to svým odevzdáním se.

Svatý Augustin nás učí: „Bůh dal menší přikázání lidu, který dosud bylo třeba poutat strachem, a skrze svého Syna (dal) větší přikázání lidu, jež bylo vhodné již osvobodit láskou“ (láskou, která se dává; *charitas*).²

Kristus ve svém evangeliu dal světu ten nejvyšší cíl a tu největší sílu pro jednání (člověka) a tím i pro jeho svobodu a pokrok: totiž lásku. Nikdo ji nemůže předčít, nikdo nad ní zvítězit, nikdo ji nedokáže nahradit. Jeho evangelium je klíčem k životu. Lidská bytost dosahuje v Kristově slově své nejvyšší úrovně. A lidská společnost v něm nachází svou nejvhodnější a nejsilnější soudržnost.

Věříme, Pane, ve tvé slovo, chceme je následovat a žít.

Teď se chceme zaposlouchat do ozvěny, jež zní v našich duších, v duších současných lidí dvacátého století. Zde jsou ponaučení, která nám, zdá se, toto slovo dává.

Blahoslavení jsme, jestliže se – chudí v duchu – dokážeme osvobodit od klamného spoléhání na hmotné bohatství a jsme s to zamířit své touhy nejprve na bohatství duchovní a náboženské. A pokud respektujeme a milujeme chudé jako bratry a jako živé obrazy Krista.

Jsme blahoslavení, pokud vychováni v duchu mírnosti silných se dovedeme zříkat smutné moci nenávisti a pomsty. A namísto strašení zbraněmi dáváme přednost velkorysému odpuštění, spolenectví ve svobodě a v práci, vítězství dosahovanému dobrotou a pokojem.

Blahoslavení jsme, jestliže sobectví nebereme jako určující pravidlo svého života a požitek (jako měřítko) jeho smyslu. Ba umíme-li objevovat ve střídmosti energii, v bolesti zdroj vykoupení, v oběti vrchol velikosti.

2 V originále promluvy je citace uvedena latinsky: „*Deus dedit minora praecepta populo quem adhuc timore alligare oportebat; et per Filium suum maiora populo quem charitate iam liberari convenerat*“ (PL 34, 11231).

Jsmo blahoslavení, volíme-li raději být utlačováni, než jiné utiskovat, a lačníme-li stále po větší a větší spravedlnosti. Blahoslavení jsme, pokud pro Boží království dovedeme nyní a stále odpouštět i bojovat, pracovat i sloužit, trpět i milovat.

Nebudeme zahanbeni navěky.³

A jako bychom dnes opět slyšeli Jeho hlas. Tehdy byl silnější, jemnější i hrozivější: byl božský.

Ale tím, že toužíme zaslechnout alespoň tuto ozvěnu Mistrových slov, se - mám za to - stáváme jeho učedníky a opravdu nabýváme nové moudrosti, nové hodnoty.

(Na překladu se podíleli

*Jaroslava Kučerová, sestra Magdalena Šmídová, OSU, a P. Gorazd, O.Carm.
Kniha Františka Hobizala obsahuje volné citace z promluvy na str. 54-56.)*

Kromě Zvěstování, které připomíná bazilika, je Nazaret také místem, kde Ježíš vyrostl (jak o tom rozjímal Pavel VI.) a podle něž byl nazýván (Mk 1,24) a kde mu jeho sousedé a známí odepřeli víru (Mk 6,1-6).

3 Parafráze Ž 31,2: „K tobě se utíkám, Hospodine, ať nejsem zahanben navěky...“; stejně Ž 71,1. Tímto veršem žalmu také končí hymnus Te Deum. Nejspíš proto jím Pavel VI. uzavírá i celou svou promluvu.

Apoštolát laiků podle dokumentů Druhého vatikánského koncilu a po něm

Pavlna Čančarová

Před nedávnem vzbudil velké nadšení dokument papeže Františka Evangelii gaudium o radostném předávání evangelia. Zalistovali jsme při té příležitosti diplomovou práci Pavlny Čančarové, z níž jsme před rokem a půl otiskli několik odstavců o historii třetího řádu Karmelu. Nyní si odtud můžeme v souhrnu připomenout, co předkládají o apoštolátu laiků dokumenty učitelského úřadu církve po Druhém vatikánském koncilu. K těmto myšlenkám stojí za to se vrátet stále znovu. Pro nás zvlášť v souvislosti s karmelitánským třetím řádem. A k tomu připojme jeden článek ze zmíněného dokumentu papeže Františka.

V předkoncilním katolickém chápání církve bylo zdůrazňováno takové pojetí církve, které se soustřeďovalo výhradně na její vnější, organizační projevy, na hierarchii. Tedy docházelo k jakémusi mlčky předpokládanému ztotožnění církve a kléru. Koncil ovšem na toto pojetí reagoval prohlášením, že církev není v první řadě institucí s přesně danou strukturou, ale že je především mysteriem (tajemstvím). Všichni, kdo skrze křest patří Kristu, jsou církví, tzn. i laici. Nejdříve je tedy v koncilních dokumentech zdůrazněna základní rovnost všech členů Božího lidu a teprve následně se rozliší jednotlivé stavy, úřady a úkoly. V tom tkví velký přínos Druhého vatikánského koncilu z hlediska celkového pojetí církve, které je takto rozvíjeno především v konstituci o církvi *Lumen gentium* (LG).

Dokumenty koncilu obsahují velmi cenné pasáže o podstatě, důstojnosti, spiritualitě, poslání i odpovědnosti laiků. Na ně pak navazují další myšlenky, rozvíjené v dokumentech pokoncilních: *Christifideles laici* (ChL) a *Novo millennio ineunte*.

Pro apoštolát laiků jsou základní a nejvýznamnější koncilní dokumenty *Lumen gentium* a dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem* (AA).

Lumen gentium v historii církve poprvé pozitivním způsobem vymezuje a definuje pojem „laik“, dále velmi všeobecně formuluje poslání laika v církvi a poprvé otevřeně hovoří o apoštolátu laiků. Laik z pohledu *Lumen gentium* není primárně chápán pouze jako „neklerik“ či ten, koho je jen potřeba vést, nýbrž jako ten, kdo na základě iniciačních svátostí je pověřen trojím úřadem

Kristovým a tím patří zcela rovnocenně k Božímu lidu. Na tomto svátostném faktu se zakládá hluboká jednota a rovnost všech členů Božího lidu a z této základní rovnosti vychází i společné povolání všech k apoštolátu. Pouhou příslušností laiků k Božímu lidu je dáno jejich právo, ale i úkol spolupodílet se na apoštolátu celé církve a vykonávat jej dle jejich možností. K apoštolátu laik tedy nepotřebuje být delegován či pověřen hierarchií. Jeho apoštolát se odvozuje bezprostředně z členství v církvi. Laik dostává právo a zmocnění přímo od Krista a Ducha svatého, nikoliv od hierarchie. Proto laik svým apoštolátem nemá jen jakousi spoluúčasť na apoštolátu hierarchie.

Toto nové pojetí laika se stává východiskem pro každé následné uvažování a rozvíjení myšlenky laického apoštolátu. Souhrnně *Lumen gentium* poukazuje na důstojnost laiků i na jejich odpovědnost za spásanosné poslání církve.

Dekret *Apostolicam actuositatem* je určen především laikům, a proto se zabývá laiky a jejich apoštolátem podrobněji. Dekret potvrzuje, prohlubuje a rozpracovává myšlenku povolání laiků k apoštolátu, specifikuje cíle laického apoštolátu (tzn. evangelizaci a posvěcování, křesťanskou obnovu časného řádu věcí a charitativní činnost), vymezuje různá pole laického apoštolátu, kterými jsou církevní obce, rodina, mládež a sociální prostředí v národním i mezinárodním řádu. Nastihuje dvě různé formy apoštolátu laiků: apoštolát jednotlivce či apoštolát celého společenství. A v neposlední řadě se věnuje nutnosti výchovy všech laiků k apoštolátu.

Názvem dokumentu „dekret o laickém apoštolátu“ chtěl koncil rovněž v intencích *Lumen gentium* upozornit na to, že církev je apoštolská jako celek, jako lid Boží a ne pouze hierarchie. V různých misijních oblastech světa může být poslání církve totiž plněno již jen apoštolátem laiků.

Pastorální konstituce Druhého vatikánského koncilu o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* se zmiňuje o apoštolátu laiků jen okrajově, protože byla sepsána s jiným zaměřením, než je vlastní laický apoštolát.¹ Hlavním přínosem dokumentu *Gaudium et spes* pro apoštolát laiků je to, že skutečnost laického apoštolátu zasazuje do celkového kontextu dnešní situace světa a církve a jejich vzájemného vztahu a že ústřední téma konstituce – „člověk“ – se pak stává velmi důležitou perspektivou laického apoštolátu.

V roce 1988 byl vydán list *Christifideles laici*, který vznikl jako výsledek biskupského synodu, věnovaného povolání a poslání laiků v církvi a ve světě. Tento apoštolský list Jana Pavla II. myšlenkově vychází z dokumentů Druhého vatikánského koncilu, staví na nich, prohlubuje a rozvíjí je. Cílem doku-

1 Je nutno mít na zřeteli, že konstituce je určena nejen laikům v církvi a církvi jako takové, ale že se obrací ke všem lidem, tzn. věřícím i nevěřícím.

mentu je znovu posílit vlastní odpovědnost laiků v církvi a vědomí toho, že jejich účast na apoštolátu církve je nenahraditelná, a proto velmi žádoucí.

Apoštolský list *Christifideles laici* byl sepsán již s určitým časovým odstupem od Druhého vatikánského koncilu, takže všichni účastníci zmíněné biskupské synody již měli možnost zpětně posoudit celkový pokoncilní vývoj a směřování laiků v církvi. Synodní otcové uznali, že mnoho laiků v síle Ducha svatého jde cestou svatosti a cestou společenství, že mnoho laiků se aktivně podílí na liturgii, na zvěstování Božího slova a na katechezi, že přijímají a vykonávají mnohé služby a úkoly; že dochází k rozvoji mnohých duchovních sdružení a hnutí, jejichž členové jsou též laici (srov. čl. 2 dokumentu).

List rovněž nezakrývá, že cesta, kterou laici po koncilu nastoupili, nebyla pro ně a pro jejich apoštolát v církvi a ve světě tak úplně bez obtíží a bez nebezpečí. Zmiňuje dvojí pokušení, kterému byli laici po Druhém vatikánském koncilu vystaveni a kterého se ne vždy vyvarovali. Prvním pokušením pro laiky a pro jejich apoštolát se stalo to, že velmi silně soustředili svůj zájem na církevní služby a úkoly, a to až tak, že se vzdávali vlastní odpovědnosti ve svých povoláních, ve společnosti a ve světě ekonomiky, kultury i politiky. Druhým pokušením se pak stalo nesprávné oddělování víry a života a oddělování přijetí evangelia od konkrétní činnosti v různých záležitostech současného světa a současné doby.

V žádném apoštolátu, tedy ani v apoštolátu, vykonávaném laiky, nelze opomenout nezastupitelnou úlohu Ducha svatého. I výše zmíněné dokumenty hovoří o Duchu svatém jako o životním principu církve a o tom, že právě Duch svatý podporuje církev, i laiky, při naplňování jejich poslání.

Posledním dokumentem, o němž se zmíním, je apoštolský list Jana Pavla II. *Novo millennio ineunte* z roku 2001. Papež přišel se svým apoštolským listem, aby v návaznosti na prožitě jubileum roku 2000 nasměroval církev na začátku nového tisíciletí. Aby vytyčil konkrétní úkoly, konkrétní program. Církvi tak bylo uloženo vytvořit účinný pastorační program a tento pak s pomocí Boží hluboce zakořenit v kontemplaci a v modlitbě. Velkým přínosem tohoto apoštolského listu je především zdůraznění skutečnosti, že každá pastorace a evangelizace, každý apoštolát se musí zakládat na osobním vztahu přátelství s Kristem, že je nutné budovat a prohlubovat v modlitbě a rozjímání svůj osobní vztah s Ježíšem. Teprve laici, zapálení Boží láskou a ozáření Kristovým světlem, které budou nazírat, přijímat a číst v jeho tváři, budou připraveni a uschopněni účinně uvádět do života myšlenky Druhého vatikánského koncilu o povolání laiků a jejich apoštolátu.

A neponechejme stranou své pozornosti, že ve zmíněných dokumentech nacházíme také zmínky o spiritualitě společenství (AA, čl. 4; ChL, čl. 29).

Evangelii gaudium:

102. Laici jsou jednoduše nezměrnou většinou Božího lidu. Slouží jim menšina, kterou tvoří svěcení služebníci. Vědomí identity a misijního poslání laika vzrostlo. Máme velký, byť nedostačující počet laiků se zakořeněným smyslem pro společenství a obrovskou věrností závazku k činnorodé lásce, ke katechezi a slavení víry.

Uvědomění této odpovědnosti laiků, rodící se ze křtu a biřmování, není všude stejné. V některých případech proto, že laici nebyli formováni k přijímání odpovědnosti, v jiných proto, že z důvodů přepjatého klerikalismu, který je drží stranou od rozhodování, nenašli ve svých místních církvích prostor, aby se mohli vyjádřit a jednat.

Třebaže roste účast mnohých na laických službách, neodráží se toto nasazení v pronikání křesťanských hodnot do sociálního, politického a ekonomického prostředí. Omezuje se často na vnitrocírkevní úkoly bez skutečného nasazení pro využití evangelia k přeměně společnosti. Formace laiků a evangelizace profesních a intelektuálních kategorií představují důležitou pastorační výzvu.

(Úplný text apoštolské exhortace *Evangelii gaudium* je dostupný na internetových stránkách vatikánského rozhlasu.)

(3. část)

Mešní pobožnosti jako inspirace k větší soustředěnosti při mši

P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.

Čtvrtý způsob: sledovat průběh mše s pomocí knihy

Po dvou mešních pobožnostech (dle sv. Alfonse a dle sv. Leonarda da Porto Maurizio), s nimiž už jsme se seznámili, obsahuje Misionární knížka ve vydání z roku 1925 ještě třetí oddíl, nadepsaný: *III. Modlitby při mši svaté podle misálu římského*. A k tomu poučení:

„Jest věřícím velmi prospěšno, znají-li a při mši svaté zároveň s knězem konají modlitby, kterých církev svatá sama užívá. Proto klademe sem modlitby, jak se je kněz modlí při mši svaté na svátek nejsv. Trojice, vedle s českým překladem. Věřící mohou jich užítí při každé, zvláště při zpívané mši svaté. Většinou jsou tyto modlitby vždy stejné, jen některé části se mění podle svátku.“

V tomto máme před sebou plody takzvaného liturgického hnutí. Když se totiž v 19. století prohloubilo studium dějin starověké církve i spisů církevních Otců, ožilo i poznání, jak prožívali liturgii křesťané v prvních křesťanských staletích. A papež Pius X. (1903-1914), který usiloval o obnovu života církve a prohloubení zbožnosti, povzbuzoval věřící: „*Nemodlete se při mši svaté, ale mši svatou!*“ Tento papež hned na začátku svého pontifikátu prohlásil, že liturgie je nenahraditelným pramenem pravé zbožnosti. Vždyť ji vůbec vytvořila zbožnost přecházejících generací!

Liturgické hnutí vzniklo kolem roku 1909 v Belgii a rychle se rozšířilo i do dalších zemí. Usilovalo o to, aby liturgické obřady i samotné liturgické texty, zvláště ve mši, znovu byly blízké všem věřícím. Po staletích „tlustého skla“ mezi celebrantem a ostatními v kostele se znovu hledal způsob, jak – při náležitě úctě k liturgickému dědictví – dosáhnout toho, aby všichni mohli vnímat původní obsah obřadů a aby se s ním při liturgické modlitbě mohli sami ztotožnit. Aby čtení při bohoslužbě byla srozumitelná a přinášela opravdu setkání s Božím slovem. Aby hlubší porozumění liturgii vedlo pak k jejímu slavení se svěží úctou a pečlivostí. Aby veškeré liturgické dění působilo průzračně a co možná prostě.

„Není náhodou, že na počátku liturgického hnutí v německy mluvících zemích stála coby jakási základní učební pomůcka pro začátečníky knížečka Romana Guardiniho „O posvátných znameních“, v níž se mluví o těch nejjednodušších věcech (při liturgii) a o způsobu, jak s nimi správně zacházet: o stání a chůzi, o znamení kříže a o svěcené vodě a o podobných nenápadných skutečnostech. Na těchto nejjednodušších prvcích může skutečně pravá zbožnost nově vzplanout nejsnáze.“¹ A tato útlá knížka zůstává oblíbená dodnes.²

Přechod od dřívějších mešních pobožností ke sledování mše za pomoci misálku byl ovšem pozvolný. Dobře to vysvětluje například ze slov K. Kubeše: „*Liturgické hnutí posledních let zdůrazňuje, že věřící (jakožto spoluobětující) se mají spojit s modlitbami církve a nekonat při mši svaté modliteb jiných. Souhlasíme a vítáme proto vydání českého misálu. Nicméně jest pochopitelné, že ti, kteří jdou mezi mši svatou ke stolu Páně, věnují část nebo veškeren čas přípravě k svatému přijímání. Krom toho jest radno někdy sledovat nejsvětější oběť způsobem rozjímavým, na způsob mešních pobožností...“³ (a on dále nabízí takovou, o níž jsme se my zmínili nejprve: připomínku dějin spásy). Takže nový způsob účasti na mši (užívání misálku) se tu vítá, a zároveň se stále cítí i dosavadní praxe – mešních pobožností.*

1 J. A. JUNGSMANN, Glaubensverkündigung im Lichte der Frohbotschaft, Innsbruck 1963, str. 136.
2 Česky ji vydalo naposled Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, v roce 1992.
3 *Ve šlépějích Neposkvrněné*, str. 53.

Je zajímavé, že předtím byla nejvyšší církevní autorita dlouho velmi zdrženlivá co do souhlasu k překladu takzvaného mešního kánonu (modliteb kněze od obětování do přijímání). Ačkoliv jiné části mše byly už od pozdního středověku do národních jazyků překládány, tato nejdůležitější část mše byla přitom vynechávána. Když se v roce 1660 poprvé objevil překlad mešního kánonu do francouzštiny, papež přísně zakázal jej šířit. Podobný zákaz byl vydán ještě v polovině 19. století. Namísto kánonu obsahovaly proto tehdy misálky nějakou modlitbu, vyjadřující jeho obsah, kterou se věřící mohli modlit v průběhu bohoslužby oběti. Překládat kánon bylo dovoleno teprve od r. 1897, jen se požadovalo, aby překlady byly vždy schváleny církevní autoritou.

V češtině sestavil takový misálek v roce 1891 P. Prokop Baudyš. Mnohem více se ovšem rozšířil teprve „*Římský misál*“, vydaný poprvé v roce 1925, který přeložil a doprovodil liturgickými poznámkami benediktin pražského kláštera v Emauzích P. Marian Schaller. V předmluvě ke čtvrtému vydání, kterou psal o Vánocích roku 1947, se zmiňuje, že třetí vydání bylo rychle rozebráno a že „*válka zabránila tisknout naléhavě žádané nové vydání.*“ Aby jeho misálek mohl dobře sloužit jak lidem prostým, tak i těm, kdo latinu znali a chtěli mít před sebou i latinské liturgické texty, zpracoval P. Schaller misálek dvoj-
jazyčně – ve dvou sloupcích v něm přehledně stojí vedle sebe text latinský a při něm český překlad.

K užívání misálku nabádal ve svém katechismu František Tomášek také děti: „*Hleď co nejlépe poznat jednotlivé části mše svaté a také je pozorně sleduj, když jsi na mši svaté. Až dospěješ, kup si příruční mešní knihu (misál) v jazyku českém, abys mohl s knězem se modlit všechny modlitby. Čím budeš pozornější, tím více milostí načerpáš.*“⁴

Ovšem výraz „*s knězem se modlit*“ přece jen – dle mého citu – prozrazuje stále ještě představu modlitby paralelní, „dvojkoľejné“, jen časově shodné. Za náležité prožívání mše bylo považováno: sledovat konání kněze, vědět, oč právě jde, souběžně se v duchu modlit totéž, co on. P. Schaller ve zmíněné předmluvě pro to používá výraz: „*dokonalé spojení s obětujícím knězem*“.

Liturgickému hnutí ale postupně nestačilo, že si lid mohl potichu číst liturgické modlitby z misálků. Pokusy o zdolání „tlustého skla“ šly ještě dále. Ve Francii a Itálii se zkoušelo při mši uplatnit komentátora, který v národním jazyce v krátkém souhrnu přednášel obsah modliteb a textů, recitovaných celebrantem nahlas latinsky od oltáře. V Německu se kněz modlil liturgické modlitby potichu a někdo jiný se je pro ostatní zatím paralelně nahlas předmodlival v národním jazyce. Oběma způsobům se dostalo v roce 1958 oficiálního římského schválení. Ale již krátce na to – 25. ledna 1959 – papež Jan XXIII.

4 F. Tomášek, *Katechismus katolického náboženství*, Praha 1955, kap. 49.

oznámil svůj záměr svolat Druhý vatikánský koncil. Ten s sebou přinesl i velkou proměnu liturgie a postavil se za aktivní účast všech na mši svaté.

„Proto církev věnuje zvláštní péči tomu, aby věřící nebyli přítomni tomuto tajemství víry jako stranou stojící a němí diváci, ale aby mu pomocí obřadů a modliteb dobře rozuměli. Mají mít uvědomělou, zbožnou a aktivní účast na posvátném úkonu, aby se poučili Božím slovem a posílili ho hostinou těla Páně a aby vzdávali díky Bohu. Mají přinášet neposkvrněný obětní dar nejen rukama kněze, ale i spolu s ním, a tím se mají učit obětovat sami sebe. Prostřednictvím Krista mají den ze dne dorůstat k dokonalejší jednotě s Bohem i mezi sebou, aby nakonec Bůh byl všechno ve všem.“ (Konstituce o posvátné liturgii Sacrosanctum concilium, čl. 48.)

Otcové koncilu proto odsouhlasili i větší míru užití národního jazyka v liturgii (čl. 54). Vývoj ovšem ve směru, který vytyčili, nakonec šel ještě dále. Po prvním vydání na zkoušku v roce 1967 a po zapracování následných připomínek byl v roce 1969 vydán nový Římský misál, který dovolil celebrantovi modlit se v národním jazyce nahlas dokonce i prefaci a mešní kánon. A navíc přinesl jako alternativu tři další eucharistické modlitby. Celá mše svatá tedy může být snadno srozumitelná všem a může být opravdu společnou modlitbou všech zúčastněných – celebranta i lidu.

Jsou někdejší mešní pobožnosti nějak poučné pro nás dnes?

Po Druhém vatikánském koncilu tedy ono „tlusté sklo“ je pryč. Jak jsme řekli: ti mladší z nás ani nevědí, že nějaké bývalo. Proč si tedy připomínat celý ten vývoj a ony staré *mešní pobožnosti*, které byly poplatné tehdejšímu stavu věcí?

Jenže můžeme s klidným svědomím říci, že – navíc už padesát let po koncilu – my při mši nikdy nejsme přítomni „*jako stranou stojící a němí diváci*“? I my bohužel stále mnohdy jsme za „tlustým sklem“, oddělení od slov Písma, od promluvy a od dění na oltáři – svou nesoustředěností, zaplněností jinými myšlenkami... A tak jsem chtěl svůj článek původně nazvat provokativněji: „Jak se soustředit na mši podle svatého Leonarda.“ Protože naše roztržitost nás velmi trápí a stáli bychom o návod, jak ji přemoci.

Mešní pobožnost podle svatého Leonarda nám nabízí recept ne zázračný, ale pozoruhodný svou jednoduchostí: připomínat si v nitru základní postoje své modlitby, které mší vyjadřujeme. Vracet se k nim. Ostatně u i jiných – mnohem spontánnějších – činnosti, než je mše svatá, si moudrý člověk hlídá své základní vnitřní rozpoložení, s nímž do nich jde a s jakým je chce prožít. Jako vhodný příklad mi připadá dovolená. Těšíme se, plánujeme ji, chystáme se na ni. Jenže když pak je tu, mnohdy nevychází podle našich očekávání. Něco

nás překvapí, je třeba změnit plán atd. A to se zvnějšku promítá do nás. Kazí nám to náladu, podněcuje ke hněvu. Ale moudrý člověk se snaží s tím pracovat a říká si: „Nenechám si přece dovolenou tímhle pokazit! Chtěl jsem si dopřát klid, a ten si teď aspoň v sobě budu hájit. A ať už navenek se věci odvíjejí jakkoli: jsem na dovolené a takto to vše budu brát!“

Ale nejde jen o chvíle boje s roztržitostí. Také při mších v cizině a sloužených v řeči, které nerozumím, se mi moc osvědčilo vrátit se k myšlenkám mešní pobožnosti dle sv. Leonarda.

Nebo je během liturgie můžeme použít kdykoli ve chvílích ticha nebo tehdy, kdy „se po mně nic nechce“, tj. nemusím ani odpovídat, ani poslouchat, ani nic jiného dělat. Misionární knížka suše konstatuje: „*Volných chviliek použij každý podle své zbožnosti*“ (str. 62). Jenže když „mi to zrovna moc nemyslí“, když mi nenapadají myšlenky k vnitřnímu rozhovoru s Pánem, mohu se chytit návodu sv. Leonarda a vracet se k samému základu: děkuji, kaji se, chválím, prosím...

Někteří z vás byste mi možná rádi nad těmito řádky už dávno přátelsky namítli: „K čemu tolik přemýšlení?“ Vaše účast na mši svaté je třeba více „pocitová“. I C.S. Lewis v kapitole *Radost z Hospodina* nás ve své knize *Úvahy nad žalmy* (kterou jsme před několika lety použili jako vodítko při duchovních cvičeních) učil: Orientálci (a s nimi starozákonní žalmisté) nejdřív nerozlišovali vnější kult a vnitřní zbožnost. Obojí pro ně původně představovalo jeden nedělitelný celek. Účastnit se bohoslužby v jeruzalémském chrámu i s jejím lomozem, pachem pečených obětí atd. pro ně znamenalo „patřit na Hospodinovu vlídnost“ (Ž 27,4 - ekumenický překlad). Ale záhy i jím se kult a vnitřní zbožnost od sebe oddělily. A Hospodin je káral, že jen oběti hmotné mu od nich nestačí. Tím víc pro nás, Evropany dneška, není k oné prostoduché jednoduše snadného návratu... Konkrétně při mši: my prostě nevystačíme s tím, že známe příslušné odpovědi na to, co kněz říká, že víme, kdy při ní vstávat a kdy sedat a co ještě jiného dělat. K dobrému prožití mše svaté bude pro nás vždy patřit i péče o náš správný „vnitřní postoj“ při ní. Vnímat jej a pracovat na něm.

Bylo by dobré si to připomenout především před každou mší. Chvíli se ztišit a připravit se na ni. Někdo se umí přinutit a navykl si chodit do kostela trochu dřív a dopřát si k tomu pár minut přímo v lavici. Jiný si najde nějaký čas už doma, přečte si biblické texty ke mši (zvlášť k nedělení mši). Ale pokud tyto možnosti nemáme nebo si je neumíme vytvořit, vynalézavá láska bude hledat, jak takovou přípravnou chvíli ulovit i za méně příznivých podmínek a využít třeba jen ten nepřiliš soustředěný čas, kdy už „klušíme“ do kostela na mši. Když se o takovou vnitřní přípravu snažíme opakovaně, přeci se k ní do nějaké míry můžeme vycvičit.

Nemáme-li ustrnout, je třeba se vzdělat

Když veliký odborník ve znalosti liturgie a její historie, jezuita Josef Andreas Jungmann, těsně před Druhým vatikánským koncilem uvažoval o tom, že koncil nepochybně naváže na liturgické hnutí a podobu liturgie ovlivní, poukázal na to, že nestačí měnit obřady, ale že vždy bude důležité také vzdělávání věřících ohledně liturgie. Katecheze o liturgii. Jinak bychom i po odstranění „tlustého skla“ zůstali u pouze vnějších společných gest, společné recitace, společného zpěvu.

Domysleme si už sami: všem by se mělo dostat nějaké *katecheze základní*, kterou dětem přináší výuka náboženství, dospělým naukové programy ve farnostech nebo soukromá četba knih s touto tematikou. Jinak bohoslužbě prostě nebudeme rozumět. A to je voda na mlýn zmíněné naší roztržitosti. Jak nás má zaujmout něco, čemu nerozumíme?

Ale kromě toho by tomu, aby nám liturgie snadno byla modlitbou opravdu naší, velmi prospěla i nějaká *katecheze obnovovaná*, prohlubující a propojující to, co už víme. Nebo alespoň abychom o liturgii průběžně přemýšleli. Jen takto máme šanci naplnit sami na sobě přání koncilu, abychom velikému tajemství eucharistie „*pomocí obřadů a modliteb dobře rozuměli*.“ To by naší účast na bohoslužbě citelně osvěžilo!

Katechismus katolické církve, vydaný v roce 1997,⁵ asi snadno vezmete do ruky sami. Co ten píše k tomu, o čem jsme uvažovali? Odstaveček věnovaný přímo našemu tématu – vnitřnímu prožívání mše svaté – jsem v něm neobjevil. Vy třeba budete umět hledat líp. Myslím, že to, o čem jsme uvažovali, je v tomto katechismu též porůznu zmíněno nebo napovězeno, jen složitější řečí. Článek 1071, citující slova koncilu (SC 7), která požadují aktivní, uvědomělou a zbožnou účast věřících na liturgii, je nadepsán „Liturgie jako pramen života“. Má na zřeteli spíš to, co děláme po slavení liturgie, ne během ní.

Když mi P. Jindřich Charouz k práci na tomto článku doporučoval nějaké starší knihy, napsal mi o nich: „*Najde se tam dost inspirativního materiálu, i když ne všechno je dnes akceptovatelné. Ale tehdy z toho lidé žili – a plodně.*“ Ano, ne vše z minulosti se pro nás hodí. Nicméně mešní pobožnosti, které se lidé dříve modlili, jsou zajímavé a podněcují nás ke správnému prožívání mše svaté i dnes. Bohu díky za to. Citovaná prostá pobídka kardinála Tomáška i nám slibuje oprávněně: „*Čím budeš pozornější, tím více milostí načerpáš.*“

5 V češtině vyšlo jeho druhé, upravené vydání v Karmelitánském nakladatelství v Kostelním Vydří v roce 2001.

Největší pokušení svaté Terezie

P. Pierre-Marie od Kříže, OCD

„Proto naléhavě doporučuji, abychom nikdy nezanechali modlitby“ (KŽ 15, 3).

Mezi mnoha radami, které Terezie dávala těm, kdo ji žádali o světlo, se jich jen málo tolikrát opakuje jako tato. V jejím díle na ni narazíme často, v různých podobách. Světiice ihned také vysvětluje proč: *„Zde [v modlitbě] duše pochopí, co dělá, a získá od Pána milost pokání a sílu, aby povstala“ (KŽ 15, 3).*

Pochopme, že Terezie zde hovoří na základě svých bohatých zkušeností. Sama nebyla vždy tou vznešenou mystičkou, kterou se pak stala. Její začátky byly těžké, plné slabosti a neúspěchů, které dlouho brzdily její nadšení pro Boha.

Modlitba pro ni byla neustále živou výčitkou, místem jejího zápasu. Pod Božím pohledem znatelně pociťovala, jak je život, který vedla – zcela připoutaná k marnostem, v nichž si její přirozenost libovala, – neslučitelný s nejvyšším a nejčistším darem, který od ní Bůh nepřestával žádat. Soustavně ji to trápilo. *„Na tomto rozbouřeném moři jsem strávila téměř dvacet let...“ (KŽ 8, 2).*

Co Terezii nakonec zachránilo? Modlitba. Nebýt jí, klidně by se oddala „světským radostem“, které její osobnost a povahu tolik přitahovaly – ale tím by byla pro Boha ztracená. Zato s modlitbou už nebylo možné uchovat si v taktu rozděleném životě pokoj. V jedné chvíli Terezie podlehla, to je pravda. Pochopila, že si musí vybrat mezi radostmi světa a radostmi od Boha. Protože se cítila být více připoutána k prvním, ty druhé odmítla. Pod záminkou pokory se přestala modlit: *„Jde o jeden z nejbolestnějších, nejjemnějších a nejskrytějších vynálezů ďábla, které jsem u něj objevila“ (KŽ 30, 10).*

Je to zbožné přehánění? Nikoliv. Svatá Terezie to myslí přesně tak, jak to říká. Není ženou, která by něčeho litovala bez příčiny. Její slova jsou pravdivá. Do posledního dne svého života nepřestane tvrdit, že není horšího pokušení než pokušení opustit modlitbu.

Co zbude, jestliže přijdeme (mimo jiné) o tři účinky modlitby, o kterých se světiice zmiňuje? Připravíme se o tři postoje duše, jež jsou podle ní pro duchovní život přímo zásadní: o poznání sebe sama, o pokoru a o velké tužby. Pozastavme se nyní u těchto účinků.

1. V modlitbě pochopíme, co činíme

V modlitbě se nám dostává sebepoznání, což je základ veškeré moudrosti. Terezie chce, aby nás toto sebepoznání doprovázelo až do nejvyšších stavů modlitby. Sebepoznání „*je chlebem, který se dává k jídlu na této cestě modlitby se všemi pokrmy, byť by byly sebejemnější, a bez tohoto chleba se duše nemohou uživit*“ (KŽ 13, 15).

Kde najdeme tento chléb? Zcela jistě ve zpytování svého svědomí, ale zde ho najdeme jen částečně, vždyť „nikdo nemůže být soudcem ve vlastní věci“. Sami sebe totiž soudíme pohledem, který nikdy nemůže být zcela nezaujatý. Náš pohled je deformován našimi skrytými sklony, jenže právě ty je třeba poznat.

Také život se vším, co přináší, i lidé s jejich soudy a kritikou nás velmi pečlivě poučují o nás samotných. Ale i jejich svědectví zůstává neúplné, neboť vidí pouze naše vnější chování. „*Člověk soudí podle zdání...*“ (1 Sam 16,7). Navíc nám často nepochybně unikne právě to, v čem bychom se od nich o sobě mohli dozvědět více pravdy.

Pouze Boží pohled zkoumá ledví i srdce. „*Hospodin však vidí do srdce...*“ (1 Sam 16,7). Modlitba nejenže nás staví pod Boží pohled, ale dává nám i podíl na Božím světle. V tomto jasu, který přichází shůry, vidí člověk i svá skrytá zákoutí, která by zpytováním svého svědomí nikdy neodhalil – a vidí je zcela novým způsobem. Takové poznání už není plodem zpytování sebe sama, které může být vždy jen částečné, ale je to poznání jakoby intuitivní, niterné – najednou vidíme svoji bídu. Vyprahlost modlitby, jež nás zanechá vyčerpané a bezmocné vůči nám samotným, vymete také všechny iluze, prozradí všechny malé lži, které měly vylepšit náš obraz sebe sama, odhalí každou kamufláž. Stojíme-li před Bohem tváří v tvář, všechny masky spadnou. Ani nevědomé lži, které do nás zasadil „*duch světa*“, v božském světle neobstojí.

Jedná se o běh na dlouhou trať, výsledky nevidíme hned. A někdy to námi také dost otřese! Často si myslíme, že už jsme se sebou hotoví, ale nejsme. Bůh ve svém díle očišťování našeho nitra ještě dlouho pokračuje.

Modlitba nás takto ozebračí, aby nás obohatila. Svlékne z nás člověka, kterým si myslíme, že jsme, a navrátí nás k tomu, jací skutečně jsme. Probudí v nás silnou nechuť ke všemu, co není pravda. Svatá Terezie neváhá takové dobrodiní přijmout a volá:

„*Zkoušej nás, Pane, ty, který znáš pravdu, abychom tak my poznaly sebe samé*“ (3 H 1, 9).

2. V modlitbě obdržíme lítost nad svými chybami

Modlitba je výměnou lásky. A nepřestává jí být ani v dobách největší neútěchy, kdy se nám zdá, že je Pán vzdálený, lhostejný k věrnosti našeho hledání. Zůstáváme z lásky, přestože ji necítíme (a právě tím víc, že ji necítíme), a z lásky zůstává také Bůh. Bez našeho vědomí, aniž bychom to pocítovali, se tak upevňuje vzájemná důvěrnost s ním a náš cit pro Boha se prohlubuje a zjemňuje. Ve stejnou chvíli, kdy milost osvěcuje naše nitro a naše chyby, nám dává také lítost nad nimi.

Láska špatně snáší vše, co ji vzdaluje od toho, koho miluje. Každá překážka, urážka, netaktnost je pro ni utrpením. Čím více milujeme Boha, tím více nás trápí, jak málo ho milujeme. Jestliže v modlitbě pochopíme, co činíme, pak také v modlitbě litujeme toho, co jsme učinili.

Přestaneme-li se modlit, nejenže se tím vzdálíme od světla pravdy, ale také už neuslyšíme jemné výtky lásky, které vnímáme pouze v usebrání. I kdybychom pak život naplnili sebelepšími skutky, stejně by se brzy ušpinil lidskou nepoctivostí a nakonec by jen velmi málo přispíval k našemu posvěcení a k uspíšení příchodu Božího království. Kristus nám připomíná, že jsou také dobré skutky, kterými neděláme nic zvláštního, které dělají i pohané.

3. V modlitbě získáme sílu znovu vstát

Láska je dynamická, potřebuje se sdílet a rozdávat. Podílet se na výměně lásky s Bohem znamená přijímat jeho božskou sílu. Láska v nás neprobouzí jen lítost nad minulostí, ale dává i sílu do budoucnosti.

„Navzdory zlům, kterých by se dopouštěl ten, kdo s ní (modlitbou) začal, ať ji neopouští, vždyť je to prostředek, kudy se dá vrátit k nápravě, a bez ní to bude mnohem těžší. (...) Pokaždé, když (duše) opravdově lituje a rozhodne se jej neurážet, obnovuje se původní přátelství a udílení milostí, které předtím (Bůh) dával, a někdy mnohem více, pokud si to lítost zaslouží“ (KŽ 8, 5).

Jestliže nás Bůh v modlitbě zkouší, není to proto, aby nás oslabil nebo zlomil, nýbrž přetvořil; proto, aby každou činnost, která zůstala na naší lidské úrovni, pozvedl na úroveň svého božského působení ve světě. Když Bůh vzbuzuje v duši lítost nad jejími chybami, není to lítost neplodná, tíživá. Je to lítost plná touhy. Tatáž láska, která nás vede k lítosti, nám dává zároveň i toužit.

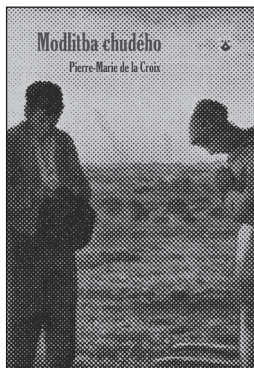
Také svatý Petr prošel touto cestou. Ve zkoušce padl, zapřel Pána a poznal svou bídu. Ale pohled lásky, který si vyměnil s Ježíšem, ho pohne k lítosti.

O dva dny později běží k prázdnému hrobu, kam vejde jako první, aby ho později láska vedla tam, „kam nechce“.

Svatá Terezie předává, co sama hluboce pochopila. Podlehnout pokušení beznaděje a zanechat modlitby znamená ztratit tu nejlepší příležitost, jak se přiblížit k Bohu a začít konat to, co od nás očekává. Vytrvat v modlitbě „přes všechny chyby“, a dokonce právě kvůli nim, znamená zůstat v Boží ruce, v „pravici“, která nás chrání, vede a přitahuje.

Chvilé každodenní modlitby, které jsme si vyhradili, jsou nejcennější čas dne. Něco posvátného, co náleží Bohu: nechtějme si to vzít zpátky. Je jasné, že při tom budeme malounko trpět, a to mnoha způsoby, protože satan modlitbu nemá rád a snaží se nám ji často znepříjemnit. „*Ví o škodě, která mu odtud vzhází,*“ řekla svatá Terezie (KŽ 11, 4). Přesto vytrvejme. Bůh nás povede dál a dál, cestami, které nejsou naše cesty, dokud mu k tomu budeme dávat souhlas.

Bůh nás očekává, skrytý ve svém tajemství. Modlit se znamená hledět na toto tajemství očima víry a lásky. Bůh někdy trochu nadzdvihne závoj a zjeví se nám takovým způsobem, abychom ho byli schopni vnímat. Když se však přestaneme dívat, jak bychom mohli něco spatřit? Svatá Terezie pro nás opakuje: „*Ó, Pane, veškerá škoda nám vzhází z toho, že nemáme oči upřeny na tebe*“ (CD 16, 7).

(4. kapitola z knihy *Modlitba chudého*, kterou v roce 2013 vydalo Karmelitánské nakladatelství.)

KARMEL

ČASOPIS PRO DUCHOVNÍ ŽIVOT

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.

Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský O.Carm.

ISSN - KARMEL 1210 - 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P - 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.

Evidenční číslo: MK ČR E 13791

Starší čísla časopisu najdete na www.karmel.cz